

Nr 152.

Av herr **Björnsson m. fl.**, om införande av skatt å oförtjänt värdestegring av fast egendom.

Alla bemödanden till trots ha de svenska statsmakterna icke sett sig i stånd att genom skatter av olika slag bereda staten tillräckliga inkomster till bestridande av alla sådana utgifter, som enligt hittills vedertagna budgetsprinciper bort täckas med löpande inkomster. Belysande för de ansträngningar som gjorts är, att föregående års urtima riksdag godkände förslag till två nya allmänna skatter, krigskonjunkturskatten och omsättningsskatten, fastän det allmänt erkändes, att man mot båda dessa skatter kunde göra välgrundade anmärkningar av olika slag.

På grund av ovanberörda förhållande måste nu statlig upplåning i stor skala göras för täckande av icke självlikviderande statsutgifter. Utgifterna för förräntning och amortering av denna upplåning komma att för många år framåt tynga vår budget, även om det pågående kriget skulle sluta inom kort och utan att hava vållat vårt land annat än indirekta skador.

Man kan därför med visshet förutse ett långvarigt extraordinärt behov av skatteinkomster för staten. Sannolikt blir detsamma förhållandet med ett stort antal av våra kommuner för det fall, att vi få en mera omfattande arbetslöshet. Läger man därtill, att måhända någon eller några av våra äldre skatter, såsom t. ex. tullarna, kunna komma att för en oviss framtid bliva mindre inkomstbringande än före kriget och att t. ex. krigskonjunkturskatten är av rent tillfällig karaktär, framträder behovet av nya, varaktiga skatter som tvingande och brådskande.

Under de senaste årtiondena har man under många perioder livligt diskuterat möjligheten att utnyttja oförtjänt värdestegring av egendom som skatte-källa. Man har i själva verket redan en gång — med början år 1920 — låtit företaga en uppskattning av markvärde vid 1919 års utgång att läggas till grund för taxering till jordvärdestegringsskatt. Men på grund av olika svårigheter av principiell och praktisk natur har det fortsatta arbetet på utformande av ett skatteförslag ännu icke givit positivt resultat.

Mot det berättigade i en särbeskattning av värdestegring, som föranletts av åtgärder från det allmännas sida eller av den allmänna ekonomiska utvecklingen, i den mån ägaren icke bidragit därtill, ha under diskussionen inga bärande erinringar gjorts. Dylik värdestegring framkommer under s. k. normala tider oftast och mest iögonenfallande i våra städer och stadsliknande samhällen vid exploaterande av tomtmark, vid förbättrande av gatuväsen, genom saneringsarbeten och andra dylika åtgärder.

Det är därför naturligt, att man i första hand tänkt sig, att den oförtjänta värdestegringen av fastigheter skulle reserveras som en skatte-källa för kom-

munerna att av dem utnyttjas för täckande av kostnader för de åtgärder, som föranlett värdestegringen. En sådan rätt för kommunerna att ensamma tillgodogöra sig avkastningen av en värdestegrings beskattning har på många håll betraktats som så självklar, att man diskuterat frågan, huruvida skatten borde göras fakultativ eller obligatorisk.

Detta har i sin ordning dragit med sig, att värdestegringsbeskattningsfrågan ansetts höra hemma under frågan om den allmänna kommunalbeskattningen. Åt denna uppfattning gav bevillningsutskottet vid 1939 års lagtima riksdag i viss grad uttryck, då utskottet hade att taga ståndpunkt till en motion, vari hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande frågan om införande av skatt å oförtjänt tomt- och fastighetsvärdestegring. Utskottet förklarade nämligen i sitt betänkande, att frågan om jordvärdestegringsbeskattning nära sammanhänger med kommunalbeskattningsfrågan, och ansåg det därför riktigt, att kommunalbeskattningsberedningen i första hand borde taga ställning till den föreliggande frågan.

Den omständigheten, att frågan om en speciell värdestegringsbeskattning blivit på sådant sätt förknippad med frågan om den allmänna kommunalbeskattningen har sannolikt varit en av de viktigaste orsakerna till dröjsmålet med frågans lösning. I nuvarande tidsläge torde emellertid förutsättningarna för en sådan uppfattning vara förändrade. Det synes nu föreligga goda skäl att göra värdestegringsbeskattningen allmän och att utforma densamma som en statlig särbeskattning oberoende av den allmänna kommunalbeskattningen, även om det synes skäligt, att staten skall avstå en del av skatten till kommunerna. Därför tala icke blott statens trängande behov av skatteinkomster utan även andra skäl.

Om, som man har anledning befara, den pågående prisstegringen å ett flertal varugrupper blir mera långvarig och hinner föranleda en allmän lönehöjning, är det knappast sannolikt, att den blir av övergående natur eller att den allmänna prisnivån återvänder till sitt förkrigs läge. Av den allmänna värdestegring som härav följer blir stegringen i t. ex. varulagers värde kraftigt beskattad genom krigskonjunkturskatt, och det kunde synas konsekvent att påyrka beskattning av värdestegring för all lös egendom. Men det torde vara förenat med så stora praktiska svårigheter att genomföra en sådan beskattning, och knappast få någon nämnvärd finansiell betydelse, varför beskattning av dylik värdestegring icke bör ifrågakomma. Annorlunda ligger det till med värdestegring av fast egendom, vilken endast undantagsvis och i ringa grad blir beskattad i form av realisationsvinst. En beskattning av oförtjänt värdestegring av fast egendom i den mån den betingas av krigskonjunkturen synes fullkomligt lika befogad som krigskonjunkturbeskattning av vinst från rörelse. En värdestegringsbeskattning synes därför böra utformas som en allmän statlig särbeskattning, och om så sker, kommer man förbi åtskilliga av de tekniska svårigheter, som ställt sig hindrande i vägen vid försöken att inordna densamma under den kommunala beskattningen. De svårigheter, som återstå, äro självfallet ändock stora. Till en början är det

sannolikt icke lätt att åstadkomma en tillfredsställande uppskattning av de ingångsvärden å fastigheter, som böra läggas till grund för en mera varaktig beskattning av uppkomna värdestegring. Frågans förhistoria visar, att man alltjämt inte nått fram till enighet, huruvida en värdestegringskatt bör uttagas successivt i den mån värdestegringen uppkommer eller först efter det egendomen bytt ägare. Vidare måste det sörjas för att värdestegringskatten icke otillbörligt skärpes genom beskattning i vanlig ordning av realisationsvinst. Dessutom kan det bliva en ömtalig fråga att avgöra, i vilken utsträckning kommunerna skola bliva delaktiga av skattens avkastning. Men ståndpunktstagande till denna sistnämnda fråga torde utan våda kunna uppskjutas, till dess man vunnit praktisk erfarenhet beträffande skattens avkastning och skatteunderlagets fördelning på olika kommuner.

Här berörda och andra svårigheter äro så betydande, att enbart detta synes oss väl motivera en särskild utredning, om man vill komma till resultat så snabbt som statens och kommunernas behov av skatteinkomster kräver. Då vi dessutom tro, att en skatt å värdestegring av fast egendom icke nu bör knytas så fast tillsammans med kommunalskatterna, som tidigare allmänt har ansetts nödvändigt, tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande frågan om införande av skatt å oförtjänt värdestegring av fast egendom samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 23 januari 1941.

Edv. Björnsson.

Oscar Gottfrid Karlsson.

Torsten Ström.

Fredrik Ström.
